

Asia: VN/35729/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi sosiaalihuoltolain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Taustatiedot lausunnonantajalta

Edustan

Muu

Lausunnonantajan lausunto

1 Onko ehdotus kokonaisuudessaan kannatettava?

Osittain ei

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

-

2 Vastaavatko ehdotukset esityksen tavoitteita?

-

Perustelut tiiviisti esityksen tavoitteista?

-

3 Lausuntopalaute luvusta 1, onko erityistä tukea tarvitsevaa asiakasta koskeva pykäläesitys 5 a § kannatettava?

-

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

-

4 Lausuntopalaute luvusta 2, onko erillinen hyvinvoinnin edistämistä koskeva 10 a § kannatettava?

-

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

-

5 Lausuntopalaute luvusta 3 - sosiaalityö ja sosiaaliohjaus: Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

-

Perustelut tiiviisti?

-

6 Lausuntopalaute luvusta 3 - lapsiperhepalvelu: Onko ehdotus uudesta lapsiperhepalvelusta ja siihen sisältyvästä taloudellisesta tuesta selkeä ja toteutettavissa oleva?

-

Perustelut tiiviisti?

-

7 Lausuntopalaute luvusta 3 - Onko ehdotus uudesta työkäisten toimintakyvyn ja osallisuuden tuen palvelusta selkeä ja toteutettavissa oleva?

Osittain ei

Perustelut tiiviisti?

Ehdotuksen tavoitteet ovat kannatettavia, mutta uuden työkäisten toimintakyvyn ja osallisuuden tuen palvelun sisältö, kohderyhmä, toteutustapa sekä suhde nykyisiin työllistymistä edistäviin palveluihin jäävät osin epäselviksi.

Esityksessä todetaan, että kuntouttavan työtoiminnan tilalle työnhakijalle tarjottavat palvelut voivat olla työttömyysturvalaissa tarkoitettuja työllistymistä edistäviä palveluja. Työllisyyspalvelut toteavat, että nämä palvelut ovat jo nykyisin mahdollisia myös kuntouttavan työtoiminnan asiakkaille silloin, kun asiakkaan työ- ja toimintakyky sen mahdollistaa. Kyse ei siten ole olennaisesti uudesta palveluratkaisusta.

Käytännössä osa asiakkaista ei kykene osallistumaan esimerkiksi työvoimakoulutukseen, työkokeiluun, palkkatuettuun työhön tai muihin työllistymistä edistäviin palveluihin terveydellisten rajoitteiden, alentuneen toimintakyvyn tai laaja-alaisen tuen tarpeen vuoksi.

Kuntouttava työtoiminta on monille asiakkaille ollut:

- arjen rytmiä ylläpitävä palvelu,
- sosiaalisten kontaktien mahdollistaja,
- toimintakykyä vahvistava palvelu,
- osallisuutta lisäävä toimintamuoto sekä
- päihde- ja mielenterveyskuntoutusta tukeva rakenne.

Esityksessäkkin tunnustetaan kuntouttavan työtoiminnan merkitys yhteisöllisyyden, arjen hallinnan ja toimintakyvyn tukena.

Eriytyinen huoli kohdistuu asiakkaisiin, joiden työ- ja toimintakyky ei mahdollista siirtymistä avoimille työmarkkinoille tai tavanomaisiin työllistymistä edistäviin palveluihin. Riskinä on, että kaikkein heikoimmassa asemassa oleville asiakkaille ei jää tarkoituksenmukaista matalan kynnyksen palvelua.

Nuorten osalta kuntouttava työtoiminta on usein tukenut arjenhallintaa, työelämävalmiuksia ja yhteiskuntaan kiinnittymistä. Lisäksi palvelulla voi olla välillisiä myönteisiä vaikutuksia perheiden hyvinvointiin ja ylisukupolvisen syrjäytymisen ehkäisyyn. Esityksen mukaiset leikkaukset palveluihin tulee aiheuttamaan kerrannaisvaikutuksia ja lisäämään muiden sosiaalihuollon (mm. lastensuojelu) ja terveydenhuollon (mm. päihde ja mielenterveystyö) palveluiden kustannuksia lyhyellä ja pitkällä aikavälillä.

Työllisyyspalvelut pitävät tärkeänä, että ennen kuntouttavan työtoiminnan lakkauttamista varmistetaan aidosti saavutettava, riittävästi resursoitu ja matalan kynnyksen korvaava palvelu.

8 Muu lausuntopalaute lukuun 3?

Työllisyyspalvelut pitävät tärkeänä, että hyvinvointialueiden ja työvoimaviranomaisten välinen yhteistyö, työnjako ja vastuut määritellään uudistuksessa nykyistä selkeämmin.

Eriytyisesti monialaisen tuen asiakkaiden osalta tulee varmistaa:

- palveluketjujen jatkuvuus,
- tiedonkulun toimivuus,
- yhteinen asiakassuunnittelu sekä
- asiakkaan palvelupolun katkeamattomuus.

Lisäksi olisi tärkeää arvioida tarkemmin, miten uudistus vaikuttaa kaikkein heikoimmassa työmarkkina-asemassa oleviin asiakkaisiin sekä niihin henkilöihin, joille työllistyminen ei ole realistinen lyhyen aikavälin tavoite.

9 Lausuntopalaute sosiaalihuollon toteuttamisen alkuvaiheessa: neuvonta ja ohjaus, vireilletulo ja sosiaalihuollon asiakkuus, yhteyden saaminen sosiaalihuoltoon ja tuen tarpeen arviointi (luvut 2 ja 4) Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

-

Perustelut tiiviisti?

-

10 Lausuntopalaute luvusta 4 – asiakassuunnitelma ja omatyöntekijä? Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

-

Perustelut tiiviisti?

-

11 Lausuntopalaute luvusta 4 - erityistä tukea tarvitsevan lapsen sosiaalityöntekijän asiakasmitoitus. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

-

Perustelut tiiviisti?

-

12 Muu lausuntopalaute lukuun 4?

-

13 Lausuntopalaute luvusta 5 - sosiaalityöntekijän erityiset tehtävät. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

-

Perustelut tiiviisti?

-

14 Lausuntopalaute luvusta 5 - sosiaalihuollosta vastaava viranhaltija. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

-

Perustelut tiiviisti?

-

15 Lausuntopalaute sosiaalihuollon asiakastietojen kirjaamisesta. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

-

Perustelut tiiviisti?

-

16 Lausuntopalaute asiakasmaksuihin ehdotetuista muutoksista?

-

17 Lausuntopalaute muista säädösmuutosehdotuksista?

-

18 Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten taloudellisista vaikutuksista?

Osittain ei

Perustelut tiiviisti?

Esityksessä ei riittävästi arvioida kuntouttavan työtoiminnan lakkauttamisen välillisiä kustannusvaikutuksia.

Työllisyyspalvelut arvioivat, että ilman toimivaa korvaavaa palvelua riskinä ovat:

- sosiaali- ja terveyspalvelujen käytön lisääntyminen,
- terveydenhuollon kustannusten kasvu,
- työttömyysjaksojen pitkittyminen,
- syrjäytymisen lisääntyminen sekä
- raskaampien palvelujen tarpeen kasvu.

Kuntouttava työtoiminta on käytännössä tukenut monien asiakkaiden työ- ja toimintakykyä, arjenhallintaa sekä osallisuutta ja siten ehkäissyt muiden palvelujen tarvetta.

Lisäksi kulukorvausten poistumisen vaikutuksia pienituloisten asiakkaiden osallistumismahdollisuuksiin ei ole arvioitu riittävästi.

19 Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten muista vaikutuksista ja yhteisvaikutuksista?

-

Perustelut tiiviisti?

Esityksessä tunnistetaan osin vaikutuksia osallisuuteen ja toimintakykyyn, mutta vaikutuksia kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin asiakkaisiin ei arvioida riittävän laajasti.

Työllisyyspalvelut pitävät merkittävänä riskinä sitä, että osa asiakkaista jää ilman tarkoituksenmukaista palvelua tilanteessa, jossa työ- ja toimintakyky ei mahdollista osallistumista avoimille työmarkkinoille tai tavanomaisiin työllistymistä edistäviin palveluihin.

Vaikutuksia nuorten arjenhallintaan, työelämävalmiuksiin ja yhteiskuntaan kiinnittymiseen olisi tarpeen arvioida tarkemmin. Lisäksi olisi tärkeää arvioida uudistuksen vaikutuksia perheiden hyvinvointiin ja ylisukupolvisen syrjäytymisen ehkäisyyn.

Esityksessä tulisi myös tarkemmin arvioida uudistuksen yhteisvaikutuksia työllisyysuudistuksen, hyvinvointialueiden säästötoimien sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen kuormituksen kanssa.

Fraktman Pia
Pietarsaaren seudun työllisyysalue